

Sampol A 2010 viisi

SampolAviisi

Sisällys 2010

- 3 Pääkirjoitus**
Sirkka-Liisa Jukarainen
- 4 Ihminen 110 vuotta keskipisteessä**
Opistolla juhlittiin vuonna 2009
- 6 Sampola juhlii ja soi**
Aikuisten muskariryhmä
- 7 Kansantanssitupa**
Kaikenikäisten harrastus
- 8 Juhlanäyttelyssä katsottiin ihmistä**
Luurangosta tuli näyttelyn ydin
- 10 Kuuma ja kummallinen 30-luku**
Emeritusprofessori Aulis Aarnio
- 12 Toimeksi nyt eikä huomenna**
Puheista tekoihin
- 13 Kaksi naista tamperelaista**
Opistokummit
- 14 Opisto-teatterin ensi-ilta**
Salka Valka
- 15 Makuja ja matkoja**
Intiaanien voimaa ja Meksikon makuja
- 16 Kesäpirtti 80 vuotta**
Kuvakollaasi Kesäpirtiltä
- 18 Musiikkileikit**
Rakentavat vauvan aivoja
- 19 Leikkikin voi olla tavoitteellista**
Lapsen ja vanhemman vuorovaikutus
- 20 Kiehtovat idän kielet**
Onko kielet pääomaa?
- 22 20-vuotias Viita-akatemia**
Viita-akatemiassa on tekemisen meininki!
- 24 Kurssi-ideat monista lähteistä**
Raha rajoittaa, innostus motivoi
- 26 Kirjoittaminen alkaa havainnosta**
Kun kirjoittaa, maailman näkee eri tavalla
- 27 Rakkain pakopaikkani**
Mikä tekee jostain asiasta pyhää?
- 28 Pidä huolta äänestäsi!**
Ääni on osa persoonaamme
- 29 70P-visa**
Askartelua aivoille
- 30 Opiskelijajyhdistys toimii**
Tiedotuksia toiminnastamme
- 31 Peru ja maksa**
Opiskelijan velvollisuudet

SampolAviisi 2010

Julkaisija

Tampereen Työväenopiston
opiskelijat ry

Päätoimittaja

Sirkka-Liisa Jukarainen

gsm 0400 994 767

sirkka-liisa.jukarainen@gmail.com

Toimitussihteeri

Tarja Hänninen

Toimitus

Työväenopiston Lehtiavustajan

työkalupakki kurssilaiset

Johanna Tolvanen

Terhi Nieminen

Ulla Myllärniemi

Taitto

Teuvo Luukkonen

Kannet

Etukansi Tuula Grönberg

Takakansi Aapo Härkönen

Painopaikka ja painos

Esaprint 1500 kpl

Arki on juhlaa

viime vuoden teema opistossamme -
ja arki jatkuu ...

Sampolaviisi elää vielä hetken juhlatunnelmissa muistelemalla vuodentakaisia tammikuun juhla viikon tapahtumia. Kuvagallerialla tallennamme kesäpaikkame Kesäpirtin 80-vuotis-juhlat muistoihimme.

Viita-akatemia täytti 20 vuotta ja sitä juhlittiin vuoden lopussa marraskuussa Sampolassa. Muutama kirjoitus juhlinnasta on tässä lehdessä.

Kevään ja syksyn 2009 lehtiavustajan työkalupakki -kurssilaiset osallistuivat lehden toimittamiseen. Lukiessani juttuja huomasin, kuinka paljon opiskelijoita kiinnostavat opistomme asiat. Hyvä! Opiston henkilökunnan kanssa teimme myös yhteistyötä lehden toimittamisessa.

Vapaan sivistystyön uusittu laki pitäisi tulla voimaan vuoden 2010 alusta. Uudessa laissa on monta tärkeää ja huomioitavaa ehdotusta. Nykyisen lain ja lakiehdotuksen mukaan kansalais- ja työväenopistot ovat paikallisiin ja alueellisiin sivistystarpeisiin pohjautuvia oppilaitoksia, jotka tarjoavat mahdollisuuksia omaehtoiselle oppimiselle ja kansalaisvalmiuksien kehittämiseksi. Tämän tehtävän täyttämiseksi tarvitaan resursseja, rahaa.

Rahoitustyöryhmältä odotan sellaista rahoitusmallia, etteivät valtionosuudet vähene meidän opistoltamme. Miksi?

Koska olen huomannut, että kunta kohdistaa säästötoimiaan myös opistoon, niin kuin moneen muuhunkin kohteeseen. Jos opistomme valtionosuudet putoaisivat, sillä olisi suora vaikutus opistomme toimintaan.

Tahdon, että kaikki halukkaat pääsevät opiskelemaan ja harrastamaan opistoomme kohtuullisin kustannuksin. Viime syksynä tapasin muutamia hyvin kiukkuisia opiskelijoita, jotka eivät olleet mahtuneet haluamalleen kurssille. Onko tilastoitu, kuinka moni jää ilman paikkaa?

Aamulehden juttu marraskuussa 2009 ”Kansalaisopistot hierovat naimakauppoja keskenään” ihmetytti ja hämmästytti.

Palvelujen tuottavuuden parantamiseen keskittyvä kunta- ja palvelurakennemuutos (PARAS) näkyy myös vapaan

sivistystyön kentällä. Tampereen seudulla punnitaan kahden seutuopiston mallia.

Tampereen suunnitelmien toteutumisen riippuu viime kädessä kuntien kannasta ja poliittisista päätöksistä. En lämpene isolle seutuopistomallille.

Tampereen työväenopiston opiskelijat ry:n vuosikokous päätti sääntömuutoksesta. Sitä käsiteltäessä nousi esiin kysymys; mitä on yhteisöllisyys? Onko se samaa kuin toverihenki? Jossain ytimessäni minulla on tunne molemmista sanoista. Toveri-sana ei tänä päivänä kolahda kaikille, mutta molemmat sanat ovat tärkeitä ja haastavia. Huolenpito, etenkin heikommassa asemassa olevista, myötätunto, kunnioitus, tasa-arvo ja demokratia sekä kansanvalta ovat rakennuspuita yhteisöllisyydelle. Opiskelijat ry:n yksi tehtävä on edistää näitä opistossamme.

Yhteisöllisyyden tunteen koin, kun opiston 110-vuotis- ja opiskelijat ry:n 85-vuotisjuhlaa suunniteltiin ja juhlittiin, matalalla profiililla, mutta yhdessä opisto ja opiskelijat.

Kiitos kaikille lehden toimittamiseen osallistuneille ja hyvää uutta vuotta 2010!

Sirkka-Liisa Jukarainen
puheenjohtaja
sirkkaliisa.jukarainen@gmail.com

IHMINEN

110 VUOTTA

keskipisteessä

Tofflerin mukaan mitä laajemmalle kulttuuria levitetään, sitä ohuemmalti sitä on. Saari on kuitenkin täysin eri mieltä. Hän uskoo ihmiseen ja järkeen. Kulttuuri ei ole hänen mielestään kevytlevitettä. Työväenopistossa halutaan korostaa tasa-arvoa, sillä sivistyksellinen tasa-arvo on opinanahjon peruspilari. Opisto on jo-kaista varten.

– Sivistys ei vanhene. Se on joskus määritelty niin, että sivistystä on se, mitä jää jäljelle, kun on unohtanut oppimansa.

Opiston peruspilarit. Rehtori Saari nosti puheessaan esille neljä eri peruspilaria, jotka hänen mukaansa kannattelevat opiston toimintaa.

Ensimmäisen hän nimesi objektiiviseksi järjeksi, josta Max Horkheimerin mukaan puhutaan silloin, kun korostetaan päämäärien ja arvojen valtakuntaa. Tällaisessa suuntauksessa päämäärät nousevat esiin yksilön haluista ja oman edun ajamisesta. Optimistina rehtori uskoo, että kehityksen aaltoliike väistämättä suuntaa kohti objektiivista järkeä ja yhteisöllisyyttä.

Toinen peruspilari on yhteisöllisyys. Uusiin ihmisiin tutustuminen ja yhdessä tekeminen on parantanut monen ihmisen elämänlaatua ja siihen opisto on antanut hyvät mahdollisuudet.

Kolmas pilari on vapaus. Suurinta juhlaa on tehdä jotain vain tekemisen itsensä tähden. Voi toteuttaa itseään ja saada onnistumisen kokemuksia. Opisto on vapauden valtakunta, yhteisö, jossa ei ole mitään pakkoja. Ja se on harvinainen olotila!

Ja jotta katto pysyy ylhäällä, tarvitaan vielä neljäs pilari ja se on leppoistaminen. Käsite on Timo Kopomaan ja tarkoittaa sitä, että ollaan vaihteeksi hitaita, otetaan rennosti. Tehdään asioita, jotka tuottavat mielihyvää ja mielenrauhaa. Iloitaan yksinkertaisesta.

-Tiedättekö, mikä on Alvin Tofflerin “mansikkahillosääntö”? Kysyi Tampereen työväenopiston rehtori Matti Saari puheessaan opiston 110-vuotisjuhlassa perjantaina 16.1.2009.

Juhlasta juhlaan

Viikko oli täynnä monenlaisia tapahtumia: näyttelyjä, konsertteja ja yleisöluentoja. Varsinaiseen pääjuhlaan osallistui noin neljäsataa ihmistä, jotka kaikki olivat rehtorin mukaan “kutsu- ja kunniavieraita”, vaikkei yhtäkään kutsukorttia lähetetty.

Siellä tapasivat tuttavat monien vuosienkin takaa ja jatkuvasti kiskottiin jotakuta hihasta, varsinkin opiston entistä rehtoria, dosentti **Pertti Timosta**. Ilman hänen panostaan Sampola ei olisi sitä mitä se nyt on, kiitti **Matti Saari** ja nimesi hänet vuoden *Super-reksiksi*.

Mielellään Matti Saari jakoi myös omia henkilökohtaisia kunniamainintojaan ansiomerkkien ja -mitalien saajien lisäksi. *Leppoistajavirtuoosiksi* hän nimesi toimistopäällikkö **Helena Mäkisen** tämän suvereenisuuden vuoksi. Taideaineiden opettajasta **Eero Tiitolasta** hän teki *Vuoden Kulttuuripersoonan*, koska tämä osaa kaikkea eikä tee itsestään numeroa. *Ultimate-vastuunkantajan* tittelin sai kielten johtava opettaja **Katriina Toivonen-Salo**, joka kantaa vastuuta koko yhteisöstä, ei vain omasta opetusalaastaan. *Vuoden puheenjohtaja* on Opiskelijat ry:n puheenjohtaja **Sirkka-Liisa Jukarainen**, joka on tehnyt pyyteetöntä työtä opiston hyväksi jo 20 vuotta.

Tammikuun puolella välissä 2009 Sampola vietti kokonaisen viikon 110-vuotisjuhlaan, jotka huipentuivat perjantai-illan päätapaukseen ja lauantaina Sampolan laulajien juhlakonserttiin.

Opiskelijayhdistyksen tervehdys

–Jännitin 10 vuotta sitten todella paljon, muisteli Sirkka-Liisa Jukarainen omassa puheessaan. Presidentti Martti Ahtisaari osallistui juhlaan. Nyt oli paljon leppoisampi tunnelma ja siksi häntä ei itseäänkään haitannut, kun yksi liuska puheesta oli lennähtänyt roskakoriin. Sirkka-Liisa Jukarainen muistutti, että muuallakin on syytä juhlaan, sillä Kansalais- ja työväenopistojen liitto KTOL täyttää myös tänä vuonna 90, Tampereen työväenopiston opiskelijat ry 85 ja opiskelijayhdistyksen Kesäpirtti 80 vuotta. Opiskelijayhdistys toimii hyvässä yhteistyössä henkilökunnan kanssa.

Puheiden jälkeen juhlassa esitti yksinlaulua **Sirpa Järnberg** säestäjänään **Maila Böhm**. Järnberg lauloi “Viljalaulun” Franz Lehárin operetista Iloinen leski. Liikutukselta ei voinut välttää, sillä niin puhtaasti ja vaivattomasti hänen äänensä soi.

Ohjelmassa oli myös Mauno Kurvaaran lyhytelokuva Tiedon tiellä. Filmi oli kuvaus vuodelta 1962 ja varsinkin osalle yleisöä se oli kurkistus “vanhaan hyvään aikaan”.

Virpi Miljarin irlantilaistanssiryhmä esitti rivitanssia niin, että korot kopisivat ja rytmi soi päässä vielä kauan jälkeenpäinkin. Viimeisenä ohjelmanumerona oli kansantanssiryhmän franseesi, joka päätti ohjelman juhlaviin tunnelmiin.

Pääjuhlan jälkeen ohjelma jatkui aulassa kahvittelun, seurustelun, musi-

Rivissä ansiomerkkien saajat

Superreksi Pertti Timonen ja Rehtori Matti Saari

kin, kansantanssien ja sketsien sekä yhteisen pyörähtelyn merkeissä.

Pääjuhlassa jaettiin myös Kansalais- ja työväenopistojen liiton ansiomerkit 30- ja 20 vuotisesta opistotyöstä. Koska liitolla ei ole 40-vuotismerkkiä, sen vastineeksi sai italian opettaja **Aimone Fornaciari** ison lahjapaketin, jonka sisältö ei paljastunut, mutta voisi kuvitella siellä olleen jotain saajalleen mieluista.

Taina Törmä, Helsingin suomenkielisen työväenopiston johtava rehtori, jakoi kunniamerkit ja -kirjat ja kukat jakoi juhlatoimikunnan koordinaattori **Kristiina Kestinen**.

Teksti: *Irmeli Kuosmanen*

Kuvat: *Jaakko Kauppinen*

Ansiomerkkien saajat

30-vuotisansiomerkki:	20-vuotisansiomerkki:
Sirkka-Liisa Häyrynen	Ulla Jousmäki
Ulla Myllärniemi	Sirkka-Liisa Jukarainen
Terhi Nilivaara-Rönkkö	Robert Holligsworth
Eino Palonen	Marja-Leena Kujansuu
Jussi Rainio	Kosti Mantonen
Renate Rintala	Jari Partanen
Pekka Siimes	Seppo Riihonen
Eero Tiitola	Merja Tila
Sakari Vuori	Marja-Leena Vuori

Ansiomerkkien jakajat Kristiina Kestinen, Taina Törmä ja Matti Saari kättelee yli 40 vuotta opistotyössä ollutta Aimone Fornaciaria

Kuvassa oikealla Leppoistajavirtuoosi Helena Mäkinen ja hänen kanssaan Ulla Jousmäki, Minna Kymäläinen ja Aila Lemmetty.

Antti Rantala ja Anne Paunila soittivat nelikätisesti Josette Tuomisto-Ollilan oppilaiden konsertissa opiston juhlatiivillä.

isommat muskarilaiset leijailivat lumihiutaleina, taitavat pikkupianistit pistivät parastaan ja mummuksi tunnustautui varmasti useampikin aikuispianisti ja -muskarilainen.

Mummoja tai ei, esitykset hoituivat tyylikkäästi yksin, kaksin tai porukalla. Soitonilo ja luonteva ote esiintymiseen välittyi. Viimeistään aikuismuskarilaisten kajahtaessa seitsemän naisen voimalla tuli selväksi, että musiikin ilo ei tunne ikärajoja.

Vuosisatainen kuoro

Juhlatiivillä päättyi juuri edellisvuonna kunnioitettavat sata vuotta täyttänyt opiston sekakuoro Sampolan laulajat ja lauluyhtye Fonetti. Juhlatiivien uuraus levytyksineen oli kuuluvissa kuoron tassaissa soinnissa ja hallitussa esiintymisessä.

Ohjelmistovalinnoissa kuoronjohtaja Sari Anttila ei ollut mennyt sieltä, missä aita on matalin. Konsertissa oli paitsi kuoron luottopianistin **Paula Sirénin** säestämiä lauluja, myös runsaasti suhteellisen vaativia säestyksettömiä kuoroteoksia viideltä eri vuosisadalta. Ohjelmisto polveili hauskaasti vuosisadasta ja tunnelmasta toiseen. **Toivo Kärkeä** seurasi **Tšaikovski**, Suomi-swingistä hypättiin 1500-luvun Keski-Eurooppaa ja 1700-luvun ruotsalaistrubaduuri sai parikseen **Jukka Kuoppamäen**. Viesti välittyi kuulijalle: vuosisadat vierivät, mutta ihminen ei muutu.

Teksti ja kuvat: *Anu Pihl*

Konsertti voi olla loistava oppimistilanne. Kun opiston pitkäaikaiset opettajat **Sari Anttila** ja **Josette Tuomisto-Ollila** pitivät liedkonsertin, sai yleisö heti alkuun kuulla, että liedkonsertissa ei koskaan ole "säestäjää" vaan laulaja ja pianisti ovat tasavertaisia kumppaneita.

Tasavertaisesti duo esiintyikin: yhteistyö oli kauttaaltaan vaivatonta. Anttilan kaunisointiselle mezzosopraanolle ja Tuomisto-Ollilan selkeälle pianismille pohjoismaiset sävyt sopivat hyvin. Tunnelma tiivistyi miltei maagiseksi ruotsalaisen **Nystroemin** kolmessa meriaiheisessa laulussa. Suomalaisen melankolian, **Sibeliuksen** ja **Kuulan**, lisäksi konsertissa kuultiin kaksi **Dvořákin** mustalaislaulua. Sekä yleisö että Anttilan ääni lämpenivät erityisesti konsertin lopuksi kuultuihin **Merikannon** suosikkilauluihin, joista *Kun päivä paistaa* kuultiin uudelleen ylimääräisenä.

Juhlatiivikkoon mahtui monenlaista musiikkia. Aikuisten muskariryhmä esiintyi Josette Tuomisto-Ollilan johdolla.

Ei ikäraja

Juhlatiivien musiikkiantia jatkoi niin ikään Josette Tuomisto-Ollilan järjestämä leppoisa musiikkihetki, jossa kuultiin makupaloja opiston musiikinopettarinnasta. Tilaisuuden teema, "Musiikkia mukuksista mummiin", toteutui kirjaimellisesti: suloiset vauvamuskarilaiset kineahtelivat äitiensä laulun tahtiin,

Kansantanssitupa innosti tanssimaan

Hellu, kikapoo, poloneesi... Kansantanssia voi kokeilla, vaikkei tietäisi tansseista edes nimiä. Kansantanssituvassa eli kansantanssiryhmän avointen ovien illassa ainoana edellytyksenä oli halu tanssia.

Työväenopiston 110-vuotisjuhlaviikko avasi kiinnostuneille ovet moniin ryhmiin. Juhlaviikon maanantai-iltana järjestetty kansantanssitupa oli samalla kansantanssin jatkoryhmäläisten lukukauden aloitus Sampolan voimistelusalissa oli kokoontunut kolmisenkymmentä tanssijaa, joista neljä oli avointen ovien houkuttelemia kokeilijoita.

Kansantanssin opettaja **Sinikka Mäkelä** oli suunnitellut tunnin aloittelijoillekin sopivaksi. Ohjelmassa oli vain helppoja askelia – kävelyä ja puolijuoksua – ja paljon parinvaihtotansseja. Ensimmäiseksi tanssittiin poloneesi. Kaikki tutustujat olivat joskus harrastaneet tai ainakin kokeilleet kansantanssia,

mutta pelkällä innostuksellakin olisi tunnista selvinnyt. Taputuksissa ja askeleissa kun oli lupa seota rytmistä, ja tanssikuviot opeteltiin rauhalliseen tahtiin.

Tutuksi tuli myös tapa juhlistaa ryhmäläisten merkkipäiviä. – Ei olla pitkään aikaan laulettu, joten lauletaanpas **Anterolle**, Sinikka Mäkelä sanoi ja aloitti yhteislaulun “Sinisiä, punasia ruusukukia kannan kädessäni...”

Laulun päätteeksi Mäkelä aloitti valssin Anteron kanssa ja huikkasi: – Tytöt tietää mitä tehdään! Tytöt tiesivät, ja jokainen kävi vuorotellen nappaamassa päiväsankarin itselleen ja tanssi hetken hänen vietävänään.

Kaikenikäisten harrastus

Kansantanssia kokeilemaan tullut **Marjut Saarinen**, 19, hymyili tunnin jälkeen leveästi. – Tosi kivaa! Jatkan aloittelijoiden ryhmässä heti huomenna. Olen jo kauan halunnut aloittaa kansantanssiharrastuksen, ja tänne oli helppo tulla. Olen käynyt hiphop-tunneillakin, mutta pidän enemmän paritansseista.

Kansantanssi on kaikenikäisille sopiva harrastus. Kansantanssi I on aloittelijoiden ryhmä ja Kansantanssi II jatkoryhmä, joka sopii aiemmin harrastaneille. Lisäksi senioreille löytyy omakin ryhmä. Aloittamiseen ei tarvita sen enempää paria kuin tanssikenkiäkään.

Sinikka Mäkelä on opettanut kansantanssia Sampolassa 1970-luvulta lähtien. Välillä hän törmää tanssijoihin, jotka pitkänkin tauon jälkeen löytävät vanhan harrastuksensa. – Kerran tunnille ilmestyi pariskunta, joka kertoi aloittaneensa kansantanssin edeltäjäni opetuksessa, Mäkelä muistelee.

Teksti *Janna Satri*
Kuva *Jaakko Kauppinen*

Juhlanäyttelyssä

katsottiin ihmistä

8

Työväenopiston 110-vuotisjuhlan kunniaksi opiston käytäville pystytettiin taidenäyttely teemalla "Ihminen pääosassa". Tavallisesti kuvataideryhmät esittelevät lukuvuoden aikaansaannoksiaan keväisin, mutta nyt koko syyslukukausi työskenneltiin teemallinen juhlanäyttely tavoitteena, mikä toikin työhön aivan uutta tavoitteellisuutta.

Näyttelyssä esillä oli veistoksia, keramiikkaa, maalauksia ja piirroksia, ja kaikissa aiheena oli ihminen. Katsojan kannalta oli kiinnostavaa nähdä, miten samasta mallista oli tehty täysin erilaisia tulkintoja. Ikkunasta kaupunkimaisemaa katsova nainen oli kuvattu naivistisesti, tyyliteltyä tai rehevän rönsyilevästi. Tarkat piirrokset tarjosivat mahdollisuuden tutkailla eri näkökulmia, melkein saattoi kuvitella kävelvänsä ateljeessa puoliympyrää.

Maalaukset oli pääasiassa työstetty **Tuomo Rosenlundin** Maalauksen päiväkurssilla, joka nimensä mukaisesti koostuu perjantaisin päivällä kaksi ja puoli tuntia kerrallaan. Rosenlund on päätyökseen kuvataiteilija, mutta on sivutyönään vetänyt Sampolan kursseja jo useiden vuosien ajan. Rosenlund pitää tärkeänä, että jokainen viihtyy harrastuk-

sessaan mutta saa myös taitojaan vastavaa opetusta ja kehittyä. Opettajan tukea tarvitaan arvioinnissakin, sillä monen on vaikea nähdä oman työnsä hyviä puolia. Rosenlund korostaa myös ryhmän tärkeyttä: – Koska piirtäminen tai maalaminen on aika yksinäistä hommaa, on hyvä välillä nähdä toistenkin työskentelyä ja saada palautetta omista töistään. Lisäksi ryhmässä on aito tekemisen meininki, mikä tietysti helpottaa keskitymistä.

Rosenlund korostaa olevansa nimenomaan ohjaaja, joka oman osaamisensa kautta auttaa opiskelijoita eteenpäin. Ennen kaikkea hän haluaa luoda hyvän ilmapiirin.

Ilmiselvästi hän tässä tavoitteessaan onkin onnistunut, sillä ryhmästä henkii uskomaton tekemisen riemu. Kaikki esittelevät innokkaasti töitään ja kehuvat

- Silmiin on vaikea saada oikeaa ilmettä, toteaa Anna-Maija Edelmann (vas.). Vieressä taiteilee kurssikaveri Kristiina Pyhälampi-Toivonen.

kilpaa toistensa aikaansaannoksia. Rosenlund näyttää ehtivän jokaisen luo antamaan myös yksilöllistä ohjausta. Koska kyseessä on päiväryhmä, eläkeläiset lienevät enemmistönä, mutta porukkaan kuuluu myös nuorempaa väkeä.

Ei ihme, että monet ovat viihtyneet tällä kurssilla jo vuosikausia.

Luurankotöistä tuli näyttelyn ydin

Kaija Koski toteuttaa kurssilla unelmaansa: hän jäi muutama vuosi sitten eläkkeelle ja on nyt saanut mahdollisuuden piirtää ja maalata. Näyttelytöitä tehdessään Koski siirtyi uusille aihealueille, sillä aiemmin hän oli maalannut lähinnä kukkia ja keskittynyt värien käyttöön. Nyt pitikin piirtää ihmistä mallin mukaan. Työhön käytiin perusteellisesti. Aluksi opettaja toi luokkaan luurangon, jonka avulla opiskeltiin vartalon mittasuhteita, sitten piirrettiin ihminen alastomana ja lopulta vaatteet päällä.

Ensin luurangon piirtäminen ei kuulemma tuntunut erityisen inspiroivalta, mutta lopulta aihe synnytti varsin luovia ja monipuolisia töitä. – Jopa niin, että innostuimme aiheesta sellaiseen luovuuteen, että mittasuhteet jäivät sivuosaan, toteaa jo yli kuusi vuotta Sampolan kursseilla käynyt **Marketta Häkkinen**. Hän itse keksi maalata luurangon varjokuvan. Ensimmäisestä harjoitustyöstä saatiinkin näyttelyyn todellinen luurankogalleria. Koski maalasi retrotyylisen luurankonsa Tuonelan joen maisemiin, ja samalla joella onkimispuuhissa on myös **Raimo Saaren** luuranko, joka maalauksessa nappaa saaliikseen luurankokalan.

Saari tunnustautuu pitkän linjan taiteilijaksi ja sanoo harrastaneensa piirtämistä pitkin elämänsä jo koulupojasta lähtien. Varsinaisen elämäntyönsä hän teki musiikin parissa, mutta kun aivohalvaus sitten vei sormista hienomotoriikan eikä soittaminen enää sujunut, hän keskittyi piirtämiseen ja maalaamiseen. Hänelle mieluisin tek-

niikka on vesivärimaalaus. Saaren toinen näyttelytyö olikin vesiväreillä pelkistetyksi toteutettu ”pitkä likka”, jonka perusolemus syntyy muutamasta harkitusta vedosta, kuten onnistuneessa akvarellityössä pitääkin.

Ihmisteemalla eteenpäin

Näyttelyn jälkeen ryhmä on päättänyt jatkaa samalla ihmisteemalla. Uuden lukukauden tunneilla on aluksi irroteltu piirtämällä samalle paperille 15 erilaista päätä – nopeasti ja ar-

kailematta. Sen jälkeen opiskeltiin valojen ja varjojen leikkiä kasvoilla piirrostekniikan avulla ja seuraavaksi sama aihe toteutetaan maalaten.

Kristiina Pyhälampi-Toivonen ja Anna-Maija Edelmann jäävät viimeistelemään töitään vielä varsinaisten oppituntien jälkeenkin. Edelmann korjailee hiilipiirroksensa posken kaarta, lisää valkoisia pilkkuja silmiin ja tiirailee arvioivasti työtään. Kaksikko kertoo harrastaneensa maalausta ja piirtämistä pitkään ja intohimoisesti. Perjantaikurssin lisäksi he käyvät myös lauantaisin Sampolan kuvataideateljeessa. Molemmat kuuluvat harrastelijamaalareiden Taideyhdistys Elo ry:hyn, joka järjestää erilaisia taideiltoja, kesäkursseja ja näyttelyitä. Tämä aktiivisesti toimiva ja tärkeäksi koettu yhdistys on oikeastaan saanut alkunsa juuri Sampolan kuvataide-ryhmistä, mikä on jälleen yksi osoitus Tampereen työväenopiston kurssien tärkeydestä. Päivänsankari juhlii siis virkeänä!

Teksti ja kuvat: *Heljä Leppälä*

KUUMA ja KUMMAL- LINEN 30-LUKU

10

Emeritusprofessori **Aulis Aarnio** piti juhlaviikolla esitelmän 1930-luvusta, mikä oli hänen mukaansa kovien miesten, kovien arvojen ja uрман vuosikymmen.

Sinivalkoinen Suomi

Kuumalle ja kummalliselle 30-luvulle oli kaksi merkittävää syytä. Ensimmäinen oli kansallinen herätysliike taustoineen ja toinen vuoden 1918 sisällissodan tapahtumat. Edellinen loi pohjan kiihkokansalliselle ajattelulle, toinen oli perustana äärioikeistolaiselle kommunisminvastaisuudelle. Suomenkin iski 30-luvulla yleismaailmallinen lama. Työttömyys ja elinolojen kurjistuminen lisäsivät oikeiston ja vasemmiston ääriliikkeiden kannatusta. Heikoilla olivat sekä työläiset että tilansa mahdollisesti menettävät talonpojat.

Aika oli kypsä äärikansalliselle Lapuanliikkeelle. Siinä ilmenneeseen kommunisminvastaisuuteen yhtyivät isänmaallisuus, uskonnollisuus ja aitosuomalaisuus. Suomi oli lipumassa uhkaavasti Mussolinin ohjaileman italialaisen fasismin suuntaan. Lapuan liike ajautui vähin erin väkivaltaan, terroriin ja laillisen esivallan aseelliseen uhkaamiseen. Kun Mäntsälän kapina puhkesi, armeija lähti liikkeelle. ”Valkoinen sisällissota” oli erittäin lähellä

Kiihkokansallinen Isänmaallinen Kansanliike (IKL) politisoi romanttisen Karjala-aatteen. IKL omaksui myös vähin

erin valtiososialismin aatteen, joka oli lähellä marxilaista ajattelua ja Hitlerin natsilaisuutta. Kahtia revitty lippu

Kirjoittajan kommentti: Jos siirtäisimme tuon ajan ilmiöt nykypäivään, voisimme lukea Iltalehdestä seuraavia otsikoita:

- *Presidenttipari Mauno ja Tellervo Koivisto sekä Eduskunnan Puhemies Sauli Niinistö on väkivaltaisesti kyyditetty itärajalle*
- *Armeija valmistautuu taisteluihin, Perussuomalaiset haluavat kumota yhteiskuntajärjestelmän*
- *Maahanmuuttajilta on viimeinkin viety kaikki perusoikeudet*

Äärioikeiston vastapelurina olivat kommunistit, jotka jatkoivat toimintaansa Neuvostoliiton Komitermin maanalaisena järjestönä. Itsenäinen ja kansalaissodan kokenut sinivalkoinen Suomi teki hävinneistä punaisista paarialuokkaa. Heille ei ollut tilaa yhteiskunnassa.

Kommunistien tavoitteena oli liittää Suomi sosialististen valtioiden suureen onnelliseen perheeseen. Keinoina olivat soluttautuminen hallintokoneistoon ja lakot. Yhteiskunnan elintoiminnot pyrittiin lamauttamaan ulkomaisella rahoituksella. Yhteiskuntajärjestelmä oli saatava nurin.

Poliittisten ääriiliikkeiden puristuksessa Suomen yhteiskuntaa maltillisesti rakentavat voimat olivat jauhautua rikki. ”Suomi oli ristiin ja hajalla kuin jäniksen turpa”, sanoi Aarnio.

Miksi Suomi selvisi

Suomalaisen kansanvallan pelasti osaksi maan pientilavaltaisuus ja maltillinen teollisuustyöväestö. Lopulta vain suurteollisuus, osa korkeaa virkakuntaa ja isojen maatilojen omistajat tukivat oikeistoradikalismia. Muutoin sekä oikeiston että vasemmiston poliitikot alkoivat löytää toisensa. Sosiaalidemokraatti **Väinö Tannerin** johdolla alkoi maltillisen oikeiston ja vasemmiston sekä maalaisliiton välinen punamultayhteistyö. Hitlerin diktatuuria alettiin pitää epätoivon järjestelmänä. Suomi oli viimeinkin kypsä normaaliin demokratiaan. Presidentti **J.K. Paasikivi** sanoi myöhemmin sarkastisesti: ”Ei mikään hallitusjärjestelmä vaadi niin paljon kansalaisilta kuin demokratia”.

Ilman kansallista eheytystä ja nopeasti löydettyä yksimielisyyttä Suomi ei olisi selvinnyt tulevista kovan ajoista.

Juhlaväki esitti emeritusprofessori Aarniolle monia kysymyksiä.

Alkuvuodesta 1932 tapahtunut Mäntsälän kapina jää historiaan maailman ensimmäisenä kapinana, joka on kukistettu radion avulla. Kun tilanne uhkasi riistäytyä käsistä, presidentti **P.E. Svinhufvud** piti keski- viikkoiltaan 2.3.1932 kovasanaisen radiopuheen, jossa hän käski suojeluskuntalaisia ”viipymättä” palamaan koteihinsa. He tottelivat presidenttiään.

Teksti ja kuva Petteri Kivistö

Juhlaväki oli opiskelijyhdistyksen näyttely Sampilassa

Tämä tuihkakuppi
vuodelta 1925
oli aikanaan käytössä
työväenopiston
huoneistossa
vanhalla kirjastotalolla

Toimeksi nyt eikä huomenna

SLL:n ilmastovastaava Leo Stranius toteaa, että ilmastomuutoksen torjumisessa on siirryttävä puheista tekoihin.

12

Ilmastomuutos on esillä etenkin joulukuun 2009 Kööpenhaminan ilmastokokouksen vuoksi. Tampereen työväenopiston tarjonta oli syksyllä ajan hermolla: Suomen luonnonsuojeluliiton ilmastovastaava Leo Stranius luennoi lokakuussa aiheesta Ilmastomuutos nyt.

Leo Stranius kiertää kertomassa ilmastomuutoksesta ja vaikuttamassa sen torjumisen puolesta aina Suomen eduskuntaa ja ulkomaita myöten. Sampolassa hän tarjosi tiiviin tietopaketin ilmastomuutoksesta ja sen seurauksista sekä Suomen ja koko maailman ilmastopolitiikasta.

Käynnissä oleva ilmastomuutos johtuu ihmisen aiheuttamista kasvihuonekaasupäästöistä. Ilmaston lämpeneminen on jo johtanut havaittaviin seurauksiin kuten jäätiköiden sulamiseen. Silti ilmastomuutosta ei ole myöhäistä hidastaa, jos toimeen ryhdytään välittömästi.

– Tulee halvemmaksi toimia nyt kuin korjata vahingot tulevaisuudessa.

Myös Suomen päästötavoitteet uusiksi

Kööpenhaminan ilmastokokouksen tavoitteena on laatia sopimus maailmanlaajuisista toimenpiteistä ilmastomuutoksen torjumiseksi. Stranius on yksi kokouksen tuhansista osallistujista.

– Yksimielisyyden saavuttaminen tulee olemaan vaikeaa. Onneksi tilanteeseen suhtaudutaan vihdoin vakavasti: Kööpenhaminan sopimukseen on toivottavasti tulossa mukaan koko maailma.

Ei ole samantekevää mitä me suomalaiset teemme, vaikka meitä on niin vähän. Suomalaisten hiilijalanjälki on maailman suurimpia.

– Jokainen suomalainen on vastuussa noin kaksinkertaisista hiilidioksidipäästöistä ruotsalaisiin verrattuna. Lisäksi Norja ja Ruotsi ovat jo sitoutuneet pudottamaan

päästöjään enemmän kuin Suomi, joten meillä on nyt näytön paikka.

Helpompaa kuin luullaan

Stranius esitteli monille entuudestaan tuntemattoman henkilökohtaisen päästökiintiön ja siihen kuuluvan päästökaup-pajärjestelmän keinona vähentää päästöjä. Tulevaisuudessa kaikilla on kenties oma ”hiilipistetili”, jonka pisteitä voi käyttää, myydä ja ostaa. Hankintoihin tarvitaan siis rahan lisäksi päästökiintiötä.

– Tavaroiden ja palvelujen hiilipisteyttäminen helpottaa valintojen tekemistä ja samalla kuluttajan elämää.

Käytännön elämään päästöjen vähentäminen vaikuttaa vähän. Pitkälle päästään jo olemassa olevilla keinoilla kuten energiankäytön tehostamisella ja uusiutuvien energianlähteiden käytön lisäämisellä. Kaikkien tulee tuki karsia turhaa kulutusta, vähentää lihan syöntiä sekä suosia joukkoliikennettä. Jatkossa uusi teknologia tarjonnee mahdollisuuden korkeaan elintasoon pienellä energiankulutuksella. Emme siis ole taantumassa takaisin kiviaudelle.

Teksti ja kuva Nina Virolainen

Kaksi naista tamperelaista

Työväenopiston kummit

Tampereen työväenopiston kummeina ovat kaksi paljasjalkaista tamperelaista naista. Kansanedustajat Pia Viitanen ja Minna Sirnö ovat hoitaneet kummintehtäviä jo vuodesta 1995 lähtien.

– Olin puhumassa opiston kesäpaikassa Kesäpirtillä Ylöjärvellä. Siellä minulta kysyttiin, suostuisinko opiston kummiksi, muistelee **Pia Viitanen**, miten kaikki alkoi.

Yleinen mielenkiinto työväenopiston toimintaa kohtaan vaikutti siihen, että Viitanen vastasi myöntävästi hänelle esitettyyn kysymykseen.

Viitanen sai samana vuonna hoidettavaksi myös toisen edustustehtävän. Silloin hänet valittiin ensimmäistä kertaa kansanedustajaksi. Hän toimii eduskunnan valtiovarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaoston puheenjohtajana. Siellä hän toivoo pystyvänsä vaikuttamaan valtion budjetin rahanjakoon työväenopistolle.

Minna Sirnö on ollut aikoinaan työväenopiston suurkuluttaja. Hän on opiskellut opistossa vieraiden kielten lisäksi myös viittomakieltä. Opiston konekirjoituskursseillekin hän ehti osallistua.

– Se oli siihen aikaan, kun ei vielä ollut tietokoneita eikä sähkökirjoituskoneita.

Kiinnostus vapaata sivistystyötä ja aikuisopiskelua kohtaan saivat Sirnön ryhtymään opistokummiksi.

– Kummit ovat kuin työväenopiston hyvätahdon lähettiläitä, joiden tehtävä on aika ajoin muistuttaa päättäjiä etenkin siitä, kuinka tärkeitä aikuisopiskelu ja työväenopiston toiminta ovat, sanoo Sirnö.

Innostuneita ja osaavia opiskelijoita

Opiskelijoiden innostunut asenne ja opiskelumotivaatio ovat jääneet päällimmäisenä Viitanen mieleen opiston järjestämistä tilaisuuksista.

Opiston perustamisesta tuli täyteen sata vuotta vuonna 1999. Työväenopiston järjestämien juhlien ohjelma oli koottu opiskelijoitten tekemistä esityksistä.

– Itselle tuli iloinen ja hyvä mieli siitä, kun sai nähdä kuinka monipuolista ja osaavaa taitoa opistossa opiskelevilta löytyy, riemuitsee Sirnö.

Opiston opiskelijajyhdistyksen retkeilytoimikunta järjesti syksyllä 2009 matkan eduskuntaan Helsinkiin. Siellä vierailijoitten emäntänä toimi Viitanen. Kolumnien kirjoittaminen opiston julkaisemaan SampolAviisiin kuuluu myös kummien tehtäviin.

Hengen ja toiminnan säilyttämistä

Kummien mielestä on tärkeää satsata aikuisopiskeluun vaikeinkin aikoina. Opiskelemisen syrjäytymistä ehkäisevää vaikutusta ei kannata vähätellä.

– Tärkeää olisi turvata kaikille yhtäläiset mahdollisuudet opiskella opistossa, sanoo Viitanen.

Sillä hän tarkoittaa sitä, että kurssitarjonta olisi pidettävä monipuolisena ja

Pia Viitanen on aikoinaan osallistunut opiston järjestämiin jumppiin.

Minna Sirnö toivoo, että opiston kurssivalikoimasta löytyy tulevaisuudessakin kursseja, joissa ihminen voi kehittää itseänsä.

osallistumismaksut sellaisina, että kaikilla olisi mahdollisuus osallistua kursseille. Kummit haluavat toiminnallaan ylläpitää työväenopiston hengen ja toiminnan säilymistä yli vaikeittenkin aikojen. Siten he toivovat pystyvänsä tarjoamaan ihmisille mahdollisuutta pitää yllä henkistä hyvinvointia.

Teksti Aino Pohjalainen

Opistoteatterin ensi-ilta

Sampolan opistoteatteri ohjaajana **Raija Vikman** on työkaudeksi 2009 -2010 ottanut haasteekseen Nobel-kirjailija Halldór Laxnessin *Salka Valka* romaanin.

Keväällä 2010 lähdemme siis mielikuvamatkalle Islantiin, pieneen kalastajakylään, jossa haisee kala ja suolainen meri. Siellä ihmiset elävät yhdessä luonnonvoimien kanssa. Siellä sisällön päiviin ja pimeisiin öihin tuovat pelastusarmeija ja viina. Halut jylläävät voimakaina, ja ihmisten luonteet ovat tulen ja jään maan karun luonnon karaisemia.

Salka Valka on voimakas kuvaus nuoren tytön kasvusta aikuiseksi tässä aitojen ihmisten kylässä. Salka joutuu taistelemaan miehisiä haluja vastaan, pitämään huolta kevytmielisestä äidistään ja tekemään jo nuoresta töitä kalanperkaamossa työn uuvuttamien naisten seurassa. Mutta Salka on vahva. Vaikka traagiset tapahtumat ravistelevat hänen elämäänsä, hän raivaa tiensä kyläläisten arvostamaksi henkilöksi. Salka elää ja rakastaa voimakkaasti.

Draaman loppuratkaisu puhuttelee väkevästi katsojaa: Pitääkö Salkan uhrata omat tunteensa nuoruudenrakkautensa Arnaldurin tähden?

Kylässä elää herkullisia hahmoja, jotka tuovat lavalle aidon tuntuksen inhimillisen yhteisön iloineen, suruineen ja haluineen. Merimiehet ryyppäävät ja rellestävät kapakassa, pelastusarmeijan laulut raikuvat, meri pauhaa ja vaatii myös uhrinsa...

Opistoteatteri luo Raija Vikmanin johdolla inhimillisyydessään karun kauniin ihmiskuvauksen ja sielunmaise-man suurine tunteineen rakkaudesta, uskonnosta ja politiikasta lähtien.

Opistoteatteri on tullut vuosien varrella tunnetuksi vahvoista klassikoistaan. Sampolan näyttämöllä on Raijan ohjaamana työstyetty mm. William Shakespearea, Maria Jotunia, Linnankoskea, Chorellia, Lorcaa, Victor Hugoa, ym. merkittäviä kirjailijoita. Osa näyttelijöistä on pysynyt mukana vuodesta toiseen. Aina on ollut myös tilaa uusille, innokkaille harrastajille. Raijan Vikman itse on

ohjannut opistoteatteria jo lähes kaksikymmentä vuotta. Ilman hänen vahvaa näkemystään ja uskoa teatterin hyvää tekemään voimaan ei näitä upeita esityksiä olisi syntynyt.

Teatteri on harrastuksena vaativa, mutta samalla se antaa energiaa. Se aktivoi, innostaa ja haastaa tekijöitään. Tietysti tarvitaan myös sydäntä ja rakkautta, jotta näytelmän hahmot sytyvät ja esitys alkaa elää. Siitä voi aistia koko ryhmässä vallitsevan hyvän hengen ja intohimoisien otteen harrastukseensa.

Esitystä ei suositella lapsille.

Tervetuloa!

Teksti Riitta Ketola

Salka Valka esitykset keväällä 2010.
Ensi-ilta 23.4. Klo 19.00
Muut esitykset Pe 23.4. Ti 27.4.
Ke 28.4. Su 2.5. Ke 5.5. La 8.5. Kellon-
aika kaikissa 19.00.

Näyttämön dynamiikkaa! Viime keväänä Sampolan opistoteatteri esitti Työväenopiston 110 v. juhlanäytelmän "Klaus Louhikon Herra".

Makuja ja matkoja

Mirja Rekola on opettanut Tampereen työväenopistossa vuodesta 1997. Alusta asti, lähes joka lukukausi, ohjelmassa ovat olleet Intiaanien voimakurssi ja Makuja Meksikosta.

Makuja Meksikosta on Mirjan suosituin kurssi. Se täyttyy aina puolessa tunnissa siitä, kun ilmoittautuminen alkaa. Suosion syyksi Mirja arvelee suomalaisen kiinnostusta kansainvälisiin keittiöihin ja meksikolainen keittiö on yksi omaleimaisimmista.

– Eritoten miehet ovat löytäneet meksikolaisen keittiön. Miesten mieleen ovat myös intiaanien historia-, samanismi- ja tequila-aiheet. Naisia ihastuttavat enimmäkseen helmikoru- ja muut kädentaitokurssit sekä taideluennot. “Kanta-asiakkaita”

INTIAANIVOIMAA

on toki vuodesta toiseen, mutta suurin osa opiskelijoista on aina uusia. Eniten opiskelijat haluavat syventäviä jatkokursseja.

Kirjaan aina muistiin ehdotuksia sekä toiveita ja mielelläni niitä toteutan. Kursseltani opiskelijat ovat saaneet uusia ideoita työ- ja henkilökohtaiseen elämäänsä. Monet ovat suunnitelleet ja toteuttaneet matkoja intiaanien maille; Meksikoon, Peruun, Boliviaan jne.

– Intiaanikulttuurit ovat vielä vahvoja, eläviä kulttuureja, Mirja täsmentää. Oppilaani innostuvat matkustamaan nähdäkseen elävän yhteisön kulttuuria. Se ei ole historiaa eikä mennyttä.

Asia yllättää monet. He ovat ihmetelleet, miksei intiaanien vanhaa perimätietoa ole saatavilla helpommin. Intiaaneilla on mm. vankkaa tuhansien vuosien kokemuseräistä tietoa kasvien voimista ja vaikutuksista. Intiaanien voimakursiltani opiskelijat hakevatkin paljon eläin- ja kasvimaailman tietämystä.

Tärkeintä on kunnioitus

– Intiaanikulttuureilla on meille paljon annettavaa. Oma suurin oppini on ollut, että elämässä tärkeintä on kunnioitus. On osattava elää sopu- soinnussa niin luonnon, eläinten ja ihmisten kanssa.

Mirjan Tampereen työväenopiston kursseja ovat mm.:

– Keski- ja Etelä-Amerikan intiaanit; voimakurssi, Mesoamerikan ja Andien alueen historia, intiaanitaide, nahuátlin kieli, intiaanipäivä lapsille, intiaani-kalenterit.

– Intiaanien kädentaidot; helmikurut ja muut perinnekeitykset.

– Meksikolainen kulttuuri; keittiökurssit, tequila, taide, matkalle Meksikoon.

– Latinalainen Amerikka; Tardes de América Latina, lattarikeitykset, lattarimusiikki.

– Kulttuuriantropologia; samanismi, suomalainen muinaisusko

Mirja esittelee Huichol-intiaanien käsitöitä. Samoja tekniikoita opitaan kursseilla.

Voimaeläin suojelusenkelinä

Mirja Rekolan Intiaanien voimakursilla opiskelijat ovat puhuneet mm. Meksikon intiaanien maailmankuvasta, luonnonparannuksesta ja voimaeläimen etsinnästä; kuinka eläinhenki tuo ihmiselle omia vahvuuksiaan, opastaa ja neuvoo arjessa. Voimaeläin on intiaaneille vahva suoje- lijaolento ihmisen syntymästä kuolemaan asti. Sitä voi verrata kristillisen kulttuurin suojelusenkelisiin.

– Intiaanien mukaan, Mirja kertoo, ihminen ei löydä voimaeläintään, vaan eläin löytää ihmisen. Voimaeläin kohd- taan esimerkiksi unissa, enteissä tai inti- aanikalenterin avulla.

Mirjan oma voimaeläin on pöllö. Hän on aina ihaillut mystistä ja kunnioitet- tavaa lintua.

– Meksikon intiaaneille pöllö sym- boloi mm. ihmisten välistä vuorovai- kutusta - sopii siis hyvin opettajalle!

Teksti ja kuva: Johanna Tolvanen

Kesäpirtin 80-vuotisjuhlia vietettiin 11.7.2009

Perinteisesti Mustastalahdesta Intti- la Kesäpirtillä oli pieni juhla. Juhlapuhu Kyllikki Soininen. Juhlan juonsi Matti juotiin pirtissä ja lohikeittoakin oli tarj Teksti ja kuvat Tarja Hänninen

iva toi 60 vierasta. Laivamatkalla haitarimusiikki soi ja laulu raikui Seppo Kapasen ja Tenho Hännisen johdolla. jana oli kaupunginvaltuutettu, Pirtin entinen emäntä Sirpa “Sipa” Koivisto. Juhlassa esiintyivät Pirtin nuoret ja i Tila ja tervehdyspuheen piti Sirkka-Liisa Jukarainen. Kapanen ja Hänninen huolehtivat musiikista. Juhlakahvit olla. Juhlan jälkeen oli makeitten saunalöylyjen aika. Mukana oli yli 100 nykyistä ja entistä kesäpirttiläistä.

Vauvan ja vanhemman yhteinen musiikkileikki tukee vauvan kokonaisvaltaista kehitystä. Etualalla Peppi Simi köröttelee Päivin sylissä.

Musiikkileikit

rakentavat vauvan aivoja

Musiikkileikit hyödyttävät monella tapaa aivan pienenkin vauvan kehitystä. Musiikin sanotaankin olevan megavitamiinia lapsen aivoille. Sikiöajan ja varhaislapsuuden musiikkikokemukset muun muassa auttavat lasta tuottamaan selvää ja jäsentynyttä puhetta jo varhain.

Kanssakäyminen puheen, lorujen ja musiikin kautta pohjustaa vauvan puheen kehittymistä, vaikka vauva ei vielä ilmaise itseään sanallisesti. Äänen ominaisuudet, kuten korkeus, voima, kesto ja sointiväri, ovat samankaltaisia sekä puheessa että musiikissa. Leikkivän vanhemman ääni, eleet ja liikkeet houkuttelevat vauvaa toimimaan vastavuoroisesti.

Liikuntaleikit ovat olennaisia myös liike- ja tasapainoaistia ohjaavan vestibulaarijärjestelmän kehittymiselle. Järjestelmä kehittyy kouluikänsä saakka ja huolehtii kehon tasapainosta. Tasapainon ja avaruudellisen hahmotuskyvyn kehitys taas ovat edellytyksenä korkeammille kognitiivisille taidoille, kuten lukemiselle ja kirjoittamiselle.

Vauvojen on huomattu havainnoivan rytmiä ja musiikkia taitavammin kuin aikuisten. Ensimmäisen ikävuoden aikana rytmin hahmotuskyky vähitellen kaventuu, mutta kykyä voidaan ylläpitää tarjoamalla vauvalle kokemuksia myös monimutkaisista rytmeistä.

Lähteet:

Elina Kivelä-Taskinen: Rytmikylvyn pikkukuplat. Kultanuotti, 2008.
Kristiina Salovaara, Puhe ja musiikki: äänisilta lapsen kehitykseen. Teoksessa T. Ranta-Meyer ja M. Kaikkonen (toim.): Lahjakuus lentoon. Sibelius-Akatemian koulutuskeskuksen julkaisusarja no. 2, 1998.

Leikkikin

voi olla tavoitteellista

Musiikkileikkikoulujen toiminta on tavoitteellista, vaikka monille vanhemmille tavoitteet ovat toissijainen syy osallistua muskariin. – Pienten vauvojen ryhmässä ehdottomasti tärkein tavoite on tukea lapsen ja vanhemman vuorovaikutusta. Muut tavoitteet, kuten kielellisen ja liikunnallisen kehityksen tai rytmi- ja melodiatajun tukeminen, ovat myös mukana alusta lähtien, kertoo Sampolan musiikinohjaaja **Josette Tuomisto-Ollila**.

Musiikki välittää vauvalle vanhemman tunteet aidosti. Musiikilla myös kielteiset tunteet voi välittää hienovaraisemmin kuin puheella.

Sekä musiikki että vauvan ja vanhemman varhainen vuorovaikutus sisältävät eri aistipiireihin vaikuttavia ärsykeitä. Vauva pystyy siirtämään toisen aistin kautta saatua tietoa toiselle. Vauvojen muskariryhmissä samaa asiaa toistetaan eri aistien kautta.

– Laululeikeissä korkeat ja matalat äänet voidaan erotella myös fyysisesti:

korkeiden äänien ajaksi vauva nostetaan ylös, matalien äänien aikana hän on alhaalla, Tuomisto-Ollila kuvailee.

Vauvan koordinaatiokykyä kehitetään muskarissa esimerkiksi keinutteleamalla vauvaa pienen jumppapallon päällä.

– Mutta vanhemman ja vauvan vuorovaikutuksen kannalta on tärkeää olla myös kasvokkain. Tarvittaessa tähän rohkaistaan esimerkiksi sillä, että musiikin tahtiin körötellessä pyydetään vanhemmaa nenittelemään vauvansa kanssa.

Yhteistä iloa kotiin vietäväksi

Tuomisto-Ollila toivoo, että muskarin laulut ja leikit siirtyisivät myös kodin arkeen. Kun tietty laulu muodostuu osaksi arkirutiinia, kuten vaipanvaihtoa tai pukemista, se on myöhemmin lapselle rauhoittava viesti siitä, mitä tuleman pitää. Arjessa itse keksityt laulut ja leikit ovat vähintään yhtä arvokkaita kuin muskarinopettajan versiot.

–Tärkeintä on se, että laulaa! Puhdas

Ensin körötellään sylissä ja sitten huiiiiiiiii! Vauva nousee korkean äänen saattelemana ylös. Hanna Korhonen nostaa Ilonan yläilmoihin.

lauuääni ja rytmitaju ovat vauvan kanssa toissijaisia. Omat laulut voivat olla mitä tahansa höpöttelyä ja löpöttelyä, vauva kyllä nauttii niistä. Erittäin tärkeää on myös vauvan silittely ja muu kosketaminen musiikin yhteydessä.

Mammoille oma muskari

– Monelle äidille nousee jo raskausaikana mieleen lauluja ja loruja omasta lapsuudesta. Näitä voi laulaa omalle lapselle tai etsiä kirjastosta vauvojen laulukirjoja, Tuomisto-Ollila rohkaisee.

Keväällä 2010 Sampolassa järjestetään muutaman vuoden tauon jälkeen mammamuskari, jonne äidit voivat jo raskausaikana tulla opettelemaan lauluja ja leikkejä.

– Lapsi kuulee ja oppii esimerkiksi kehtolaulun jo kohdussa, sillä kuuloaisti kehittyy jo pian raskauden puolivälin jälkeen. Kohdussa tutuksi tullut musiikki säilyy alitajunnassa koko elämän.

Teksti ja kuvat *Kati Halme*

Musiikkia vauvoille (kirjojen mukana myös äänite):

Eve Alho, Hilikka Hautsalo ja Soili Perkiö: Vauvojen laulun aika. WSOY, 2002.

Saara Salo ja Kirsi Tuomi: Hoivaa ja leiki – vauvan ja vanhemman vuorovaikutus. Psykologien kustannus Oy, 2008.

Musiikinohjaaja Josette Tuomisto-Ollila ohjaa vauvamuskareita yli kymmenen vuoden kokemuksella.

Opettaja Katriina Toivonen-Salo näyttää venäjän kielen “shamppanja-ässä”. Ässistä vain pitkä, hännäl-linen, “kaalikeittoässä” poikkeaa englannin kielestä tutuista äänneistä, hän kannustaa.

Kiektovat idän kielet

20

Idän kielet tarjoavat haasteita kielten opiskelusta innostuneille.

– Venäjää, kiinaa, japania ja esimerkiksi arabiaa on Sampolassa voinut opiskella jo pitkään, sanoo johtava opettaja **Katriina Toivonen-Salo**.

Japanin alkeiskursseille eivät kaikki halukkaat ole mahtuneet mukaan. Myös kiinan alkeet täyttyivät nopeasti.

– Uusimpia kieliä meillä on persia. Keväällä 2010 on thai-kielen esittelykurssi sekä turkkia matkailijalle.

Kieliopetuksessa käytetään oppilaita aktivoivia harjoitustehtäviä.

– Työväenopistossa ei prepatat kokeeseen, vaan voidaan edetä ryhmän ehdoilla.

– Opiskeluinnostus voi kestää kymmeniä vuosia.

Venäjän alkeet suosittuja

Englantia ja venäjää opettava Toivonen-Salo opiskeli Tampereen yliopistossa 1970-luvulla, jolloin venäjä oli uusi muotikieli. Venäjän suosio hiipui 80-luvulla. Viime vuosina on ollut hyvin kysyntää venäjän kursseista työväenopistossa.

– Kaikki neljä venäjän alkeisryhmää ovat olleet täynnä. Se on ilahduttavaa.

– Aakkoset voivat olla kynnysky-

symys venäjän kielen opiskelussa, mutta niiden oppiminen käy nopeasti ja monet kirjaimet ovat meille tuttuja, rohkaisee Toivonen-Salo.

– Suuri osa jatkaa opintoja alkeiden jälkeen.

Oppikirjat esittelevät venäläistä elämää. Tietoiskut syventävät kulttuurintuntemusta.

Pääsyyt opiskella venäjää, otos 18 alkeiskurssin opiskelijaa

Kiinnostava kieli, kulttuuri tai matkailu 11

Työssä tai vapaa-ajalla tapaa venäjää puhuvia 7

Kiinan kielen sanat eivät taivu

Kiinaa opiskellaan esimerkiksi työ- ja lomamatkojen, kiinalaisten ystävien sekä kiinnostavan kulttuurin vuoksi. Opettaja **Anne-Mari Koskenniemi** opiskeli kieltä Kiinassa 1990-luvulla kaksi vuotta.

– Kiinan kielessä on noin 48 000 merkkiä. Virallinen lukutaitoisuusraja on 1 500 merkkiä.

Kiinan puhekielessä on neljä äänenkorkeuden tasoa, toonia, jotka antavat sanalle eri merkityksiä. Monet eri kirjoitusmerkit taas äännetään samalla tavalla.

– Ei puhekielen oppiminen niin vaikeaa ole, lohduttaa Koskenniemi.

Kiinan kielestä löytyy myös yksi helppo asia; kielioppi.

– Vaikka merkkien opiskelu voi tuntua raskaalta, kiinan kielessä sanat eivät taivu. Esimerkiksi verbit ovat aina samassa muodossa. Yksikkö ja monikko ovat sama asia, lauseyhteydestä päätellen kummasta on kyse.

– Kiinan kulttuuri on läsnä joka tunnilla. Puhumme esimerkiksi kiinalaisista tavoista, ruoasta tai kaupankäynnistä.

– Japanin kielen ääntäminen on helppoa, koska japanin kielessä on pitkiä vokaaleja ja kaksoiskonsonantteja kuten suomen kielessä, hän rohkaisee.

Japanin kirjoitusjärjestelmässä on 92 tavumerkkiä (hiragana- ja katakana-tavut) sekä kiinan kielestä lainattuja kanji-merkkejä.

– Kielioppia on paljon japanin kielessä. Erityisesti verbin taivutus on tärkeä asia.

Opiskelua hieman keventää, että opettaja pitää joka tunnin alussa kulttuuri-osion.

– Kerron esimerkiksi japanilaisista juhlista, ruoasta tai ympäristöstä.

Opettaja Anne-Mari Koskenniemi on kirjoittanut taululle kiinaksi "Opiskelemme kiinan kieltä" (ylempi teksti) ja "Hän on suomalainen" (alempi teksti, joka on myös esitetty siten, kuinka se lausutaan).

– Mistähän suunnasta teksti alkaa? Piirtäjä japanin alkeiden oppilas Iida Terho.

Japanin kieli läheisempi kuin englanti

Japanilaiset sarjakuvat mangat innostavat tutustumaan japanin kieleen.

– Myös animet, piirretyt animaatiot, kiinnostavat oppilaita, kertoo japanin kielen opettaja **Raija Lemmetyinen**.

Samurai-elokuvat saivat Lemmetyisen kiinnostumaan japanin kielestä. Hän opiskeli kieltä Helsingin yliopistossa ja Japanissa.

Työväenopiston japanin kielen opiskelijoista suurin osa on naisia. Myös koululaisia on kursseilla.

– Japanin kielen ääntäminen on helppoa, koska japanin kielessä on pitkiä

vokaaleja ja kaksoiskonsonantteja kuten suomen kielessä, hän rohkaisee.

Japanin kirjoitusjärjestelmässä on 92 tavumerkkiä (hiragana- ja katakana-tavut) sekä kiinan kielestä lainattuja kanji-merkkejä.

– Kielioppia on paljon japanin kielessä. Erityisesti verbin taivutus on tärkeä asia.

Opiskelua hieman keventää, että opettaja pitää joka tunnin alussa kulttuuriosion.

– Kerron esimerkiksi japanilaisista juhlista, ruoasta tai ympäristöstä.

Teksti ja valokuvat *Mirja Lehtinen*

Venäjä 2:n opiskelijat Anna Pertola (vasemmalla), Markku Nokelainen ja Laura Sahlbom miettivät, minkä lauseen sanoisivat saamansa vihjeen perusteella. Heidän mielestään opiskelu on hauskaa ja hyödyllistä. Laura Sahlbomilla on lisäksi erityinen syy opiskella venäjää, koska hän sai adoptiopoikansa Pietarista. – Kun opiskelen venäjää, voimme paremmin pitää yhteyksiä Pietariin ja käydä siellä, hän kertoo.

VIITA AKATEMIA

20-vuotias

Viita-akatemia kerää kiitosta

Työväenopiston yhteydessä toimiva kirjoittajakoulu Viita-akatemia perustettiin vuonna 1989. 20-vuotiaista kokoonnuttiin juhlimaan Sampolaan 21.11.2009.

Juhlan juonsi kirjailija ja Viita-akatemian nykyinen opettaja **Niina Hakalahti**.

–Jokaisen kirjoittavan ihmisen tulisi koota ympärilleen pieni ystävällinen katras, Hakalahti siteerasi kollegaansa Merete Mazzarellaa. –Tämä katras tarjoaa kannustusta ja vertaiskokemuksia mutta tarvittaessa myös suoraan sanomista.

Moni kirjoittaja on löytänyt katraansa juuri Viita-akatemista. Sampolan auditorion yleisössä olikin paljon Viita-akatemian entisiä ja nykyisiä oppilaita. Juhlapuheista välittyi tunne siitä, että Viita-akatemia on oppimisympäristönä harvinaisen toimiva. Haikean sävyn tunnelmaan toi Viita-akatemian perustajan ja ensimmäisen opettajan **Kullervo Järvisen** muutaman viikon takainen poismeno. Mutta kuten opiston rehtori **Matti Saari** omassa tervehdyksessään totesi, Järvisen henki lieene myhäillyt tyytyväisenä kirjailijoiden taivaasta.

Varsinaisen juhlapuheen piti Finlandiapalkittu kirjailija **Olli Jalonen**. Hän viittasi puheensa aluksi Raamatun luomiskertomukseen.

–Myös kirjoittaminen on luomista ja kertomista. Jumalakin kutsui ja loi sanoilla.

Ennen sanoja on kuitenkin ihmettely; ihminen on ihmettelevä otus. Kun ihmettelyn sanallistaa, ajatus tulee kirkkaammaksi ja tiivistyy.

Jalonen kertoi myös omasta tiestään kirjailijaksi. Vaikka hän ei opiskellutkaan kirjoittamista ryhmässä, hän pitää yhteyttä muihin kirjoittajiin tärkeänä. Jalonen korosti myös lukemisen merkitystä.

Millä menestystä mitataan?

Pertti Timonen, työväenopiston entinen rehtori ja valtio-opin dosentti, kertasi puheenvuorossaan Viita-akatemian syntyvaiheita. Luovan kirjoittamisen opetuksen aloittamista ehdotettiin työväenopiston 90-vuotisjuhlatoimikunnan kokouksessa huhtikuussa 1988. Kullervo Järvinen oli Pirkkalaikirjailijoiden edustajana mukana suunnitteluvaiheessa ja ryhtyi sitten Viita-akatemian ensimmäiseksi opettajaksi.

–Viita-akatemia on ollut menestys, Timonen totesi. –Monet viitalaiset ovat menestyneet kirjoituskilpailuissa ja saaneet teoksiaan julki.

Kullervo Järvisä muisteli myös kirjailija **Vuokko Tolonen**, joka seurasi Järvisä Viita-akatemian opettajana. Järvinen oli Hämeen läänintaiteilijana ohjannut kirjoittajia ja ymmärsi luovan kirjoittamisen opetuksen merkityksen.

–Kirjoittamisen opetusta ei pidetty itsestäänselvyytenä, Vuokko Tolonen muistutti. –Perustamalla Viita-akatemian opisto teki oikeastaan hyvin radikaalin teon.

Tolonen korosti, että henkinen kasvu on luovan kirjoittamisen opiskelussa tärkeintä.

–Palkinnot ja julkaiseminen ovat vain

pintavaahtoa. Tärkeintä on kulttuurityö ja ajan hengen vastainen yhteisöllisyys.

Tolonen sanoi myös toivovansa päätäjien muistavan, että kulttuuri ja tulosvastuu eivät sovi yhteen; kaikkea ei voi mitata rahassa.

Samanhenkisten ryhmä kannustaa kirjoittamaan

Edelleen löytyy ihmisiä, jotka eivät usko, että kirjoittamista voisi opettaa ja oppia. Kirjailija **Anneli Kanto** kertoi kuuluneensa pitkään tähän joukkoon ja harmiteli sen vuoksi menettäneensä vuosia kirjoittajana.

–Viita-akatemia pelasti minut ja auttoi voittamaan rimakauhun proosan kirjoittamisen suhteen, Kanto kiitteli.

Mikä sitten Viita-akatemista tekee ainutlaatuisen kirjoittajakoulutuksen? Anneli Kannon mielestä koulutuksen pituus, kolme vuotta, mahdollistaa kirjoittajan kehittymisen ja oman alueen löytämisen.

–On tärkeää saada olla sellaisten seurassa, jotka myös pitävät kirjoittamista suurena ja kunnioitettavana asiana. Toisten kanssa olemisen antaa myös suhteellisuudentajua. Vaikka kaikki eivät myöhemmin julkaisekaan, aika ei mene hukkaan. Ihmiset ottavat silti askelia oikeaan suuntaan.

23

Viita-akatemiian opiskelijoita.

Oikealla kuvassa Niina Hakalahti

Viita-akatemiasa on kiva opettaa

Kirjailija Niina Hakalahti on toiminut Viita-akatemiian opettajana vuodesta 2006. Hän huomasi kirjoittajakoulutuksen merkityksen jo nuorena opiskellessaan itse luovaa kirjoittamista monilla eri kursseilla.

–Kirjoittajakoulutus tarjoaa viiteryhmän ja samanhenkisiä ihmisiä. Palautteen saaminen on ensiarvoisen tärkeää. Koulutus voi myös lyhentää tietä kirjailijaksi, sillä se auttaa välttämään pahimmat virheet.

Hakalahti pitää Viita-akatemiasa ihanteellisena työympäristönä myös opettajan kannalta. Kolmen vuoden aikana ryhmäläisiin ehtii tutustua paljon paremmin kuin lyhyillä kursseilla. Pitkä aika mahdollistaa hyvän ryhmädynamiikan syntymisen.

–Myös opiskelun käytännönläheisyys on tärkeää. Koulutus rakentuu opiskelijoiden tekstien ympärille. Hakalahden mielestä opettaminen on ollut antoisaa.

–Suhde opiskelijoihin on kollegiaalinen, koska opiskelijat ovat niin pitkällä. Opettaja on vertainen, joskin vähän edellä. Saan opettamisesta itsikin inspiraatiota, se ei koskaan ole tuntunut raskaalta.

Teksti Katja Matikainen

Kurssi-ideat syntyvät monista lähteistä

Kun työväenopistojen kurssi-tarjontaa selaa, huomaa että perinteisten kieli-, liikunta- ja taideharrastusten lisäksi opistot tarjoavat yllättäviäkin tapoja oppia ja harrastaa. Tampereen työväenopisto tarjosi opiskelijoilleen vuonna 2008 yli 1300 kurssia, joista lähes kymmenesosa oli uusia.

Suunnittelija, YTM **Sirkka-Liisa Häyrynen**, suunnittelijaopettaja, KM **Minna Kymäläinen** ja koulutussuunnittelija, KM **Anne Kilponen**, mistä ideat uusille kursseille tulevat?

Osa kursseista on suunnittelijoiden omaa keksintöä.

– Ajattelemme, että tällaista voisi kokeilla ja tämä kuulostaisi jännittävältä, kertoo Minna Kymäläinen.

Myös työväenopiston opiskelijat esittävät toivomuksia ja tuntiopettajat ehdottavat uusia kursseja. Yhdistykset, järjestöt ja muut opiston yhteistyökumppanit tarjoavat myös omia kurssi-ideoita.

– Alkuidea voi olla lähtöisin yhden ihmisen päästä, mutta se muokkautuu ja jalostuu vuorovaikutuksessa toisten kanssa, kuvaa Kymäläinen suunnittelutyötä.

Anne Kilponen tunnustaa, että hänellä yleisin reitti kurssien syntyyn ovat työväenopiston tuntiopettajien ehdotukset tai uusien opettajien tarjoukset tulla opettamaan jotain kurssia. Kilposen vastualueita ovat terveys ja itsehoito, tanssi, liikunta ja venyttely, jooga ja itämaiset harjoitukset, teatteri- ja puheilmaisuus, kirjoittaminen ja musiikkileikkikoulut.

– Ihan uuden kurssin suunnittelu on hankalampaa, koska opettajan löytäminen esimerkiksi jollekin uudelle liikuntamuodolle voi olla vaikeaa.

Opetuksen järjestäminen ja kilpailijoiden tarjonta vaikuttavat. Jonkin kiin-

nostavan kurssi-idean toteutumisen voikin estää tai siirtää se, että opetusta ei saada järjestettyä.

– Zeniläinen filosofia alkoi jokin aika sitten kovasti kiinnostaa ja päätimme, että siitä järjestetään kurssi. Teimme salopoliisityötä ja etsimme vetäjiä. Saimme kiinni kiireisiä asiantuntijoita, jotka eivät ehtineet tulla meille opettajiksi, eivätkä heidän suosittelemansa henkilöiltäkään riittänyt opettajaksi tuloon riittävää innostusta, kertoo Minna Kymäläinen esimerkin.

Muita syitä, jotka vaikuttavat siihen, mitkä ideat lopulta toteutuvat kursseina ovat kilpailijoiden, muiden opistojen ja yksityisten tahojen tarjonta.

Suunnittelijakolmikko paljastaa, että myös heidän erilaiset koulutustaustansa, eri aineiden tuntemuksensa ja mielenkiinnon kohteensa vaikuttavat myös osaltaan siihen, saako jokin kurssi-idea alun perin tulta alleen vai ei.

Opiskelijoilta tulee muutama kymmenen ehdotusta vuosittain

Sirkka-Liisa Häyrynen kertoo, että opiskelijoiden ehdotuksia kurssitarjontaan he saavat vuosittain arviolta muutamia kymmeniä. Niitä tulee usein, kun opettajat keräävät kursseillaan palautetta, ja kyselevät ideoita jatkoon. Palautetta tulee myös työväenopiston internet-sivuilta, kertoo Minna Kymäläinen.

Lähinnä opiskelijoiden toiveet koskevat kurssien aikoja, paikkoja ja lisäryhmiä. Ehdotuksia ihan uusiksi kursseiksi tulee vähemmän. Työväenopiston internet-sivujen kysely pari vuotta sitten poiki suunnittelijoille enemmänkin ajatuksia uusiksi kursseiksi. Jotkut ideoista toteutuivatkin.

Työväenopistoon tutustuvat vierailijat

kyselevät monesti, onko teillä jotain kurssia, ja voisiko sen järjestää, kertoo Sirkka-Liisa Häyrynen.

– Pyrimme laittamaan kaikki toiveet korvan taakse ja miettimään, miten toteuttamiskelpoisia ne ovat. Eri aikoina kokeilemme sitten eri teemoja ja sisältöjä sen mukaan, miten ne ihmisiä kiinnostavat, kertoo Kymäläinen.

Ajassa eläminen, sen tutkimus, mikä tuntuu kulloinkin kiinnostavan ihmisiä, onkin osa suunnittelijoiden työtä.

Lyhytkurssien kiinnostus ajan ilmiö

Syksyllä 2009 opiskelijoita vetävistä treندهistä suunnittelijat mainitsivat esimerkiksi joogan, latinalaiset, salsatyypiset liikuntamuodot ja eri maiden kulttuurit ja niihin liittyvät tavat. Kielistä espanjan, japanin ja ranskan. Myös valokuvauksen alkeet ja Viita-akatemian kirjoittajakoulu pitivät pintansa.

Vuoden 2009 syksyllä opiskelijoita ovat vetäneet erityisesti lyhytkurssit, toteaa Häyrynen.

– Ajassa näkyvää on ihmisten kiinnostus päivän tai viikonlopun kestoisiin kursseihin koko lukukauden tai vuoden pituisten sijasta.

Raha rajoittaa, ihmisten innostus motivoi

Tässä työssä on hienoa, että maailmassa on paljon mielenkiintoisia asioita, joista ihmisten olisi hyvä tietää. Meillä on suunnittelijoina aika vapaat kädet tehdä valintoja. Jos kurssit eivät käy kuitenkaan kaupaksi, ne jäävät, toteaa Häyrynen.

Hän kertookin, että laskin on ollut kurssien suunnittelussa ahkerassa käytössä 1990-luvun lamasta saakka. Suunnittelijat pahoittelevatkin sitä, että vaikka he haluaisivat pitää kiinni hyvistä kursseista ja opettajista, on joidenkin kurssien peruuntuminen tai lopettaminen opiskelijoiden vähyyden vuoksi väistämätöntä.

Vastapainona Häyrynen kiittelee opiston innostuneita kurssilaisia ja opettajia, joiden kanssa on mukava tehdä töitä.

Ideat rohkeasti suoraan suunnittelijoille

Kurssi-ideoissa suunnittelijoihin kannattaa ottaa yhteyttä suoraan, jolloin voi saada välitöntä palautetta idean toteutumisuudesta. Suunnittelijoiden yhteystiedot löytyvät opiston kurssiesitteen henkilökunta kohdasta.

Teksti ja kuvat *Jarkko Hautanen*

Opiston suunnittelijat Anne Kilponen, Minna Kymäläinen, ja Sirkka-Liisa Häyrynen arvioivat kevään kurssisuunnitelmaa. Tiimityö luo hyvät puitteet kurssi-ideoiden jalostumiselle.

Myös työväenopiston internet-sivuilta osoitteesta www.tampere.fi/top ja sähköpostiosoitteesta tyovaenopisto@tampere.fi lähetetyt ideat ohjautuvat oikeille henkilöille.

KIR- JOIT- TA- MI- NEN

Luovan kirjoittamisen opiskelu kehittää taitoja, jotka ovat arvokkaita kaikilla elämän alueilla. Viita-akatemiassa kirjoittaja oppii muun muassa havainnoimaan tarkemmin, haastamaan itseään sekä antamaan ja vastaanottamaan kritiikkiä.

26

Maija Roineelle kirjoittaminen on välttämätön keino hahmottaa maailmaa.

alkaa havainnosta

Viita-akatemiassa toista vuotta opiskeleva **Maija Roine** on ollut tarinankertaja pienestä pitäen. Jo viisivuotiaana hän tarkkaili maailmaa luovan kirjoittajan katseella. Syntyi tarina puliukon seikkailusta.

Nykyinen työ järjestyksenvalvojana tukee kirjoittamista – kummassakin on nähtävä, mitä ympärillä tapahtuu.

Roine kirjoittaa missä ja milloin vain. Hän kantaa mukanaan muistivihkoa, johon keräilee ajatuksia. ”Kirjoittamisen tilassa” ympäristöä havainnoi herkemmin kuin tavallisesti.

– Joka puolella voi nähdä kirjoittamisen arvoisia yksityiskohtia. Kun kirjoittaa, maailman näkee eri tavalla.

Kirjoittaminen on Roineelle kokonaisvaltainen tapa olla.

– Asiat on kirjoitettava ylös, jotta niistä tulisi todellisia.

Tekstipaja luo uusia näkökulmia

Roine haki Viita-akatemiaan, koska halusi oppia kirjoittamaan ”kunnolla” ja saada tekstejään valmiiksi. Koulutus yk-

sin ei tee kenestäkään kirjailijaa, mutta se voi antaa työkaluja, näkökulmia ja rohkeutta.

Akatemian pääsääntöinen työskentelytapa on tekstipaja. Opiskelijat tuovat tapaamisiin omia tekstejään, joista ryhmäläiset antavat palautetta. Pajan lisäksi tehdään kirjoitusharjoituksia, joiden tarkoitus on muun muassa saada kirjoittajat haastamaan omia rajojaan.

Roineelle käytännön kokeilu on ensisijaisen tärkeää.

– Ei kirvesmiehestäkään ole tullut kirvesmiestä ilman harjoittelua. Samoin lahjakkaankin kirjoittajan on tehtävä työtä tullakseen hyväksi.

Hyvä opettaja kätিলৌ lahjakkuuden

Kirjallisuustieteen opiskelija **Titta Minkkinen** on kolmannen vuosikurssin viita-akatemialainen. Hän hakeutui Viitaan, jotta löytäisi kirjoittajayhteisön ja saisi ”jotain rotia” kirjoittamiseensa. Minkkinen onkin löytänyt sanojensa mukaan ainutlaatuisen kirjoittajaryhmän, jonka merkitys oppimiselle on ollut suuri.

– Tekstien kommentointi ja keskustelu on itse kirjoittamisen ohella paras tapa kehittyä, Minkkinen sanoo.

Myös opettajan rooli on suuri. Minkkinen mielestä hyvä opettaja jaksaa perehtyä teksteihin ja on kriittinen, mutta kannustava. Roine toteaa, että opettaja voi auttaa löytämään ja ottamaan käyttöön opiskelijan lahjakkuuden.

Monenlaista menestystä Viidasta

Moni viita-akatemialainen on menestynyt kirjoituskilpailuissa. **Paula Hahtola** voitti 2008 kustannusyhtiö Atenan ja kirjallisuuslehti Parnasson romaanikilpailun. Viime vuonna Minkkinen sijoitui kolmanneksi Pirkanmaan kirjoituskilpailun novellisarjassa.

Koulutuksen tärkeys ei Roineen mielestä kuitenkaan ole vain palkinnoissa.

– Eikö ole tarpeeksi, jos yksikin ihminen on onnellisempi, kun saa kirjoittaa ja kehittyä?

Teksti ja kuva *Suvi Iivari*

Ensimmäistä kertaa olin Pirtillä kuusi vuotta sitten joskus alkuvuodesta. Mummo suunnitteli vuokraavansa mökin ja menimme sitten mummon ja sen aikaisen parhaan kaverini kanssa tutustumaan paikkaan. Huvittavaa kylläkin silloin en edes pitänyt paikkaa kummoisenakaan. Olimme aikaisempina kesinä aina vuokranneet mökin läheiseltä mökkeilyalueelta Peltomäestä viikoksi tai pariaksi ja lapsi kun vielä silloin olin, suhtauduin negatiivisesti ja olenkaan edes hyviä puolia yrittämättäkään nähdä suosikkipaikkani vaihtamiseen. Ei ollut isoa ruohokenttää jolla saattoi kävellä paljain varpain tai tuttua hiekkarantaa. Minun silmiini paikka oli silloin liian hiekkainen ja kallioinen. Kuitenkin myöhemmin juuri tärkeimmiksi ovatkin tulleet kallioiset rannat ja niiltä uiminen. Myöskään hiekkarantoja en ole sittemmin ikävöinyt.

Kuitenkin sinä vuonna päädyimme Pirtille valituksistani huolimatta. Äiti oli vielä silloin yksinhuoltaja ja paljon töissä kesälläkin, joten olin sinä ensimmäisenä kesänä lähes koko ajan mummolla hoidossa Pirtillä.

Meillä oli siihen aikaan kaksi huonetta letkalta: äiti oli vuokrannut viitosen ja mummolla oli kuutonen. Viitosesta en pitänyt, sen muistan. Se oli liian valkoinen ja mielestäni kolkko. Kuutosessa sen sijaan viihdyin. Veikkaisin, että siihen suurimpana syynä oli se, että huone tuntui aina lämpimämmältä ja kodikkaammalta, johon ainakin osaksi vaikuttivat paneloidut seinät. Myös se, että huoneessa oli televisio ja mummo antoi aina parempia ruokia kuin äiti, saattoivat hyvinkin olla

auttamassa asiaa. Kuutosessa aikaa tuli muutenkin vietettyä paljon. Olin sinä kesänä mummolla hoidossa äidin ollessa töissä ja muistan nukkuneeni jokaisen mahdollisen yön mieluummin kuutosessa kuin viitosessa.

Ensimmäinen kesäni Kesäpirtillä oli sateinen ja ainakin Letkalla sen huomasi kosteuden ja auringottomuuden lisäksi varsin hyvin myös muurahaisongelmasta viitoshuoneessa. Tiedän, että mummo oli silloin ajatellut, ettei enää seuraavana kesänä ottaisi mökkiä, mutta onnekseni kuitenkin päätyi toisiin aatoksiin, sillä seuraavaa kesää vietimmeekin jo nykyisessä mökissämme Emännänkämpässä. Seuraavat vuodet eivät enää ole jääneet niin tarkkaan mieleeni kuin ensimmäinen. Enemmänkin hauskoja ja rakkaita muistoja, jotka hetken mietinnän jälkeen saattaisiin pystyä yhdistämään tarkemminkin johonkin tiettyyn vuoteen.

Rakkaimmat muistoni ovat suurin osa samasta paikasta, Matinsaaresta. On vaikeaa yrittää kuvailla ainein sitä tunnetta, jonka tunnen ajatellessani paikkaa josta on tullut minulle yksi tärkeimmistä koko maailmassa. Kuitenkin sinä aikana kun yritin aloittaa kirjoittamista ja kuvailua eräs sattumus auttoi minua:

Ensimmäisellä uskonnotunnillani lukiossa, kun aloitimme puhua koko vuoden aiheista opettajamme kysyi luokalta kysymyksen johon en edes silloin osannut heti vastata. "Mikä on pyhää? Mikä tekee jostain asiasta pyhää? Mikä teille on pyhää?", hän kyseli meiltä. Kun kukaan meistä ei ollut osannut vastata tähän kysymykseen opettajamme

vastasi itse ja kertoi meille, että pyhä voi olla esimerkiksi jokin hetki irrallaan arjesta, jolloin koko maailma tuntuu hetken ajan olevan täysin tasapainossa.

Silloin mieleeni muistui hetkiä, jolloin uskoin kokeneeni tämän tunteen. Yksi niistä, ehkä kaikkein rakkain on se tunne, joka tulee silloin, kun istuu Matinsaaren kallioilla tyynenä kesäyönä, eikä kuulu mitään muuta ääntä kuin aaltojen hiljainen liplatus ja Näsijärven vastarannalla Tampereen valot loistavat monivärisinä yöhön. Se hetki kuvaa mielessäni paremmin pyhää kuin mikään muu.

Aina talvisin kylminä lumisina päivinä ja talvilukukauden pitkällä koulutuneilla jaksan aina jatkaa taas sen jälkeen, kun olen unelmoinut hetken kuumista kesäpäivistä juuri niillä samoilla aiemmin mainituilla kallioilla tai uimisesta siinä samaisessa järvessä nykyään minulle kaikkein rakkaimmilta kallioilta, joita yksikään hiekkaranta ei voisi voittaa yrittämälläkään.

Minulta kysyttiin kerran viime kesänä olenko jo kyllästynyt mökkeilyyn Pirtillä. Vastaus on ehdoton ei. Päinvastoin harmittelen vieläkin sitä, että kesätöiden ja lomareissujen takia en ehtinyt kuin pariaksi viikoksi Pirtille. Uskon, että elämäni olisi jäänyt paljon köyhemmäksi ja vähemmän tapahtumarikkaaksi, jos en olisi ikinä päätenyt viettämään nuoruuskesiäni Kesäpirtillä. En osaa enää kuvitella kesälomaani ilman rakkainta pakopaikkaani arjesta.

Teksti *Saana Nurro*
Kuva Kesäpirtin arkistosta

Hhmmm, tssss, hoh huh hoh-hoijaa huh-huijaa...

Pidä huolta äänestäsi!

Syyskuussa Sampolassa järjestetys-
sä äänenhuoltoiltpäivässä viiti-
sentoista osallistujaa sukelsi ih-
misäänen ihmeelliseen maailmaan kou-
luttaja Tauno Mathlinin johdolla.

Aluksi Mathlin kertoi perustietoa
ihmisäänestä, äänenkäytöstä ja äänen-
huollosta.

– Meillä kaikilla on oma ääni,
jonka avulla viestimme ympäris-
töllemme erilaisia asioita. Ääni
on osa persoonaamme. Äänen-
käytössä on tärkeää, että ääni
tulee ulos luontaisesti ja vai-
vattomasti.

Monet asiat vaikuttavat ääneen

Ihmisääni vaihtelee tilan-
teen mukaan ja siihen vai-
kuttavat erilaiset fysiologi-
set ja psykologiset tekijät.
Esimerkiksi hyvä ryhti ja ter-
veys sekä positiivinen mieli
auttavat äänentuotossa. Vastaa-
vasti huonot kokemukset äänen-
käytöstä ja sairaudet voivat hai-
tata tai jopa estää äänen syntymi-
sen.

Hyvä äänentuotto on sopiva yh-
distelmä oikeanlaista hengitystä, lihas-
ten rentoutta, äänen resonointia ja ääni-
huulten värähtelyä.

Harjoituksista iloa työhön ja harrastuksiin

Teorian lomassa perehdyimme päivän
teemaan monin harjoituksin, joissa
opettelimme oikeanlaista hengitystä ja
äänenkäyttöä. Lisäksi saimme vinkkejä
omaan äänenhuoltoon.

Yksi kurssin osallistujista oli Nina
Virolainen, joka toimii assistenttina
Tampereen teknillisellä yliopistolla. Hä-
nen työhönsä kuuluu muun muassa
luennointi, jossa äänen pitäisi kestää
pitkään ja kantaa kauas.

– Parasta kurssilla oli kun tehtiin

ääntämisharjoituksia. Heti kurssilla oli
hankala huomata, millä lihaksilla ääni

muodostuu, mutta kotona eron huomasin
helpommin.

Tampereen kaupungin nuorisopalve-
lujen Kulttuuripajan ohjaajalle Kirsi
Riihijärvelle jäivät äänenhuoltoiltpäi-
västä mieleen erityisesti käytännön har-
joitukset, joista on hänelle varmasti iloa
niin työssä kuin teatteriharrastukses-
sakin.

Illan parasta antia Riihijärven mieles-
tä oli kuitenkin teoria, jossa tuli hänelle-
kin uutta tietoa äänestä.

Ääntä voi ja kannattaa huoltaa

Joskus äänen merkityksen huomaa vas-
ta kun ääni häviää. Ihmisääni on herkkä
häiriöille, jotka jaetaan elimellisiin ja
toiminnallisiin. Kuinka sitten voisimme
huoltaa ääntämme ja saada sen kestä-
mään pidempään?

– Ruokailu- ja elämäntavat vaikut-
tavat ääneen. Kannattaa siis kiin-
nittää huomiota siihen, mitä suu-
hunsa pistää, kertoi Mathlin.

– Valmistautuessa puheti-
lanteeseen ei kannata esimer-
kiksi syödä banaania, suklaata
tai rasvaisia ruokia tai ainakin
kannattaa huuhdella suu niiden
syömisen jälkeen. Tupakointi,
alkoholi ja unen puute ovat
myös omiaan vaikuttamaan
äänentuottoon negatiivisesti.

Kuinka nämä puhetyöläiset
sitten itse huoltavat ääntään?

– Vaihtelevasti. Jos minulla
on teatterikeikka tulossa, niin
teen aina äänenavauksen. Muul-
loin äänen huoltaminen jää vali-
tettavasti vähemmälle, kertoi Riihi-
järvi.

– En ole ennen tätä kurssia tehnyt
äänenhuoltoharjoituksia ja tulinkin
kurssille etsimään keinoja äänenhuol-
toon. Kurssilla kerrottua pulputusta
voisin kokeilla kotona, sanoi Virolainen.

Itselleni illasta jäi parhaiten mieleen
se, että omaa ääntään kannattaa vaalia
niin hyvillä elämäntavoilla kuin harjoi-
tuksillakin. Harjoittelimme äänen huolta-
mista ja avaamista muun muassa hymise-
mällä, sihisemällä ja huokailemalla.

Tässä artikkelissa on käytetty läh-
teinä Tauno Mathlinin Äänenhuolto-
iltpäiväkurssia ja Tampereen kaupungin
Äänenhuoltomateriaalia osoitteessa
<http://www.tampere.fi/terveyspalvelut/kuntoutus/puheterapia/aaenenhuolto.html>.

Teksti Tiina Iivonen

1 Kun Tampereen kaupunki siirtyi ensimmäisenä Suomessa pormestarijärjestelmään, päättyi kaupunginjohtajien kausi v 2006.

Mutta kuka oli viides ja viimeinen kaupunginjohtajamme?

- a) Pekka Paavola
- b) Jarmo Rantanen
- c) Vesa Kauppinen

2 Tampereen ensimmäinen kaupunginjohtaja oli K.A.Nordlund. Milloin hänen virkakautensa alkoi?

- a) 1919
- b) 1929
- c) 1939

3 Työväenopistossa ei järjestetty enää syksyllä 2009 puuvenekurssia. Monena vuonna oli keväisin juhlallinen veneiden vesillelasku Mustanlahden satamassa.

Vanhan hämäläisen mallin mukaisia veneitä valmistui ensimmäiseltä puuvenekurssilta kolmetoista kappaletta. Minä syksynä tämä kurssi alkoi?

- a) 2000
- b) 2001
- c) 2002

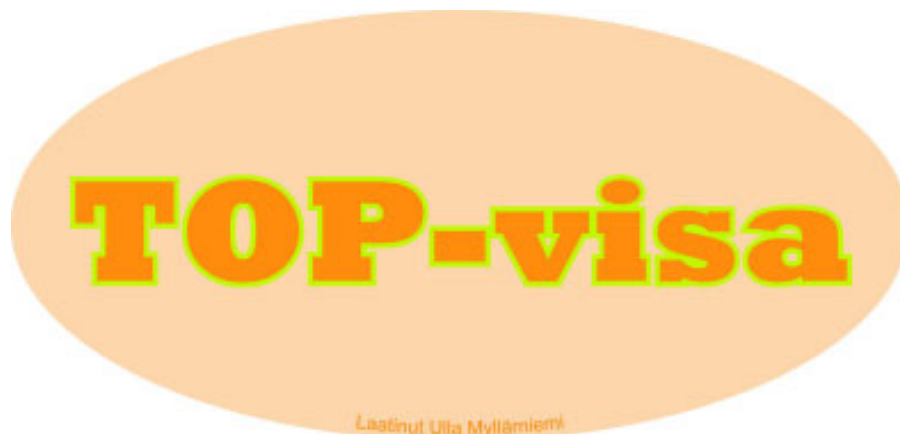
4 Tampereen työväenopiston opiskelijat ry:n omistama Kesäpirtti Ylöjärven Antaverkassa täytti viime kesänä 80 vuotta.

Tampereen Työväenopiston Toverikunta ry. teki 11.4.1929 merkittävän päätöksen ostaessaan kiinteistön. Silloiset omistajat olivat kirjakaupanjohtaja Paavo ja vaimo Elsa

- a) Sarapisto
- b) Saaristo
- c) Sarasto

5 Maaliskuussa 2003 eräs kaupungin kirjastoista muutti uusiin, isompiin tiloihin ja sai nimekseen Sampolan kirjasto. Mikä kirjasto oli kysymyksessä?

- a) Tammelan kirjasto
- b) Nekalan kirjasto
- c) Pellervon kirjasto

6 Sampolan kirjaston valmistumisen yhteydessä alakertaan tuli työväenopistolle kaksi toiminnalliseen opetukseen tarkoitettua tilaa. Liikuntaa ja tanssia varten noin 200 m²:n Marjatta-sali ja puolta pienempi tila erilaisia toiminnallisia menetelmiä käyttävää opetusta varten. Pienemmän salin nimeksi valittiin

- a) Kaveri
- b) Överi
- c) Severi

7 Sampolan Laulajat ry on v 1908 perustettu sekakuoro ja on yksi harvoista kansalais- ja työväenopistojen kuoroista, joka on toiminut näin kauan. Kuoro on rekisteröity yhdistys, jolla on omat säännöt ja vuodeksi kerrallaan valittu hallitus. Kuoron pitkäaikaisena johtajana toimii edelleen

- a) Hannu Haapkari
- b) Tuomas Laatu
- c) Sari Anttila

8 Tampereen työväenopisto 110 vuotta ja Tampereen työväenopiston opiskelijat ry 85 vuotta. Juhlaviikon 12. – 17.1.2009 tilaisuudet, joihin kaikkiin oli vapaa pääsy, oli koottu ohjelmalehtiseen. Sen kuvaava teema oli:

- a) Eläköön vapaa sivistystyö
- b) Arki on juhlaa
- c) Oppia ikä kaikki

9 Kun Tampereen työväenopisto täytti 90 vuotta v 1989, silloinen opiston johtokunta teki juhlakokouksessaan päätöksen Viita-akatemian perustamisesta. Se on luovan kirjoittamisen koulutusohjelma, joka sisältää kolmivuotisen kirjoittajakoulun, avoimet kirjoittajaryhmät aikuisille sekä lasten ja nuorten sanataidekoulun.

Viita-akatemian jälkeläiseksi perustettiin Sampolaan vuonna 1995 kirjoittajayhdistys nimeltään:

- a) Kynäpiiri ry
- b) Runo ja suvi ry
- c) Viitapiiri ry

10 Tampereen työväenopiston opiskelijat ry:llä on kolme opistokumia. Kuka ei kuulu joukkoon?

- a) Saara Saarteinen
- b) Minna Sirnö
- c) Riitta Ollila

Opiskelijayhdistys toimii

Tampereen työväenopiston opiskelijat ry täytti 85 vuotta.

Vuosikokous oli 27.11.2009.

Puheenjohtajaksi seuraavalle toimikaudelle valittiin Sirkka-Liisa Jukarainen ja hallituksen jäseniksi: Matti Tila, Osmo Muro, Suvi Palonen, Tarja Hänninen, Pauli Koivunen, Marja-Leena Kujansuu. Minnamaarit Kähärä, Kosti Mantonen, Teuvo Luukkonen, Kati Liljeqvist.

Kokouksessa käsiteltiin kaikki sääntöjen määräämät asiat ja päätettiin sääntömuutoksesta sekä Kesäpirtin kiinnityksestä lainan vakuudeksi viemärintihankkeeseen.

Kesäpirtin kevät – ja kesätoimintaa 2010

27.2.–3.3.2010 Talvileiri Kesäpirtillä

3.4. Talkoot alkavat

29.5. Kesäkauden avajaiset

Kesäpirttiesite ilmestyy huhtikuussa

Tarkemmat tiedot Kesäpirtistä löytyy www.kesapirtti.fi

Retkeilytoimikunnan matkoista ja teatteritarjonnasta saa tietoa

Kahvio Akvaariosta ja netistä www.tto-opiskelijat.fi

Kansalaisopistojen liiton KOL:n

opiskelijoiden kesäpäivät Raumalla kesäkuussa. Tarkemmat tiedot löydät kevään aikana www.tto-opiskelijat.fi ja Sampo-lasta ilmoitustaululta sekä tiedustelemalla, Sirkka-Liisa Jukarainen 0400 994767

Suomen vanhimman ja suurimman työväenopiston opiskelijaedustajat tammiseminaarissa Vanajaopistolla Hämeenlinnassa tammikuussa 2009.

Kuvassa: Takana Leena Hellgren ja Raili Salonen Helsingiöstä, edessä Tarja Hänninen ja Sirkka-Liisa Jukarainen Tampereelta.

Seuraava KOL:n Tammiseminaari on 21.-22.1.2010 Lahdessa Wellamo-opistossa.

Kahvio Akvaario

Kevään aukioloajat 11.1.- 24.4.2010

ma - to 13.30 - 20.00

pe 15.00 - 19.00

la 9.30 - 16.00

Muina aikoina tilauksesta

Yhteydenotot Kahvion aukioloaikoina

puh. 03 - 5654 2216 tai

sirkkaliisa.jukarainen@gmail.com

Tilauksesta ruokaa

Tampereen työväenopiston opiskelijat ry

TAMPEREEN KAUPUNKI
Työväenopisto
Sammonkatu 2
33540 TAMPERE

Puh. 03 5654 2200

LASKU no

Sivu

Päiväys

Viivästys

Eräpäivä

korotus

muutos

Asiakasnumero

Muistutusaikea 8 pv Alv rek.

Maksuohje 14 pv netto

Peru ja maksa -

opiskelijan velvollisuudet

Kurssino

Kurssino

Kurssino

Työväenopiston monipuolisen kurssitarjonnan julkistamisen aikoihin on mukava suunnitella, mitä alkaisi opiskella. Suosituimmille kursseille on ilmoittauduttava pikaisesti paikkansa varmistaakseen. Ilmoittautumisen jälkeen opiskelijalla on lisäksi pari tärkeää velvollisuutta: kurssien peruminen, jos osallistuminen estyy, sekä kurssimaksujen maksaminen. Näiden velvollisuuksien täyttäminen varmistaa sen, että laaja kurssien kirjo säilyy jatkossakin.

vat maksujen suorittamista, ja Vatasen mukaan he ovat toimineet esimerkiksi. Mikäli kurssimaksu on jäänyt maksamatta, lähetetään opiskelijalle lasku, vaikkakin tavoitteena on, ettei laskutusta tarvittaisi. Tampereen työväenopistoon ilmoittautui syksyllä yli 10 000 opiskelijaa ja kolmisensataa laskua postitettiin syys-lokakuun aikana.

Maksukäytäntö joustaa

Työväenopisto ei ehdoin tahdoin päästä opiskelijan maksua perintään ja sitä kautta ulosottoon. Tarvittaessa voi muun muassa maksuaikatauluista ja -eristä neuvotella. Joskus voi käydä niinkin, ettei maksu näy järjestelmässä. Näin esimerkiksi

Paljon kursseja
Edullisia kursseja

Perumattomat
ilmoittautumiset
Maksujen
laiminlyönti

Vähän kursseja
Kalliita kursseja

Työväenopiston ideana on järjestää kursseja, jotka ovat sivistyksen kannalta tarpeellisia. Koska tarjontaa ei suunnitella pelkästään kysynnän mukaan, valikoima kattaa myös vähemmän suosittuja aiheita, esimerkiksi ihmisiä yhteiskuntatieteisiin liittyviä.

Jos ilmoittautumisia on riittävästi, kurssi päätetään järjestää. Ellei kurssille sen alettua tulekaan tarpeeksi osallistujia, se joudutaan perumaan. Toisaalta halutuimmille kursseille eivät kaikki mahdu ja perumattoman paikan vuoksi innokkaita opiskelijoita jää rannalle - turhaan. Näin ollen peruminen on ehdottoman

tärkeää, ja on hyvä muistaa, että myös peruuttamaton paikka laskutetaan.

Maksut tärkeä osa tulovirtaa

Apulaisrehtori **Tuula Vatanen** toteaa osuvasti, että samoin kuin ei ole ilmaisia lounaita, ei ole ilmaisia kurssejakaan. Opiskelija saattaa ajatella, ettei ole merkitystä sillä, hoitaako hän maksunsa vai ei. Kurssimaksut kattavat kuitenkin merkittävän osan, 20 %, opiston tuloista. Ellei tavoite täyty, on tarjontaa supistettava menojen vähentämiseksi ja/tai järjestettävien kurssien hintaa korotettava.

Pitkillä kursseilla opettajat kontrolloi-

silloin, kun opiskelija ei ole maksanut kurssiaan itse eikä ole käytetty viitettä. Tällaiset tilanteet selvitetään aina. Kuitti tai muu todiste maksamisesta riittää.

Kurssimaksuihin voi saada myös erilaisia tukia, muun muassa työttömien 50 %:n alennuksen, eikä tähän etuun oikeutettujen kurssien määrää opiskelijaa kohden ole rajoitettu.

Kun opiskelija muistaa tarvittaessa perua kurssin ja maksaa sen, hän voi tarjota itselleen ja muille mukavia hetkiä monipuolisen opiskelun parissa!

Teksti Terhi Nieminen

Tampereen työväenopisto
Sammonkatu 2, PL 63
33541 Tampere
puh. 03-5654 2200
faksi 03-5654 2211

tyovaenopisto@tampere.fi
www.tampere.fi/top